

**Sławomir Iskierka, Janusz
Krzemiński, Zbigniew Weźgowiec**

**Rola systemu edukacji w
kształtowaniu osobowości ucznia
wobec wirtualizującego się świata**

Dydaktyka Informatyki 9, 182-192

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Sławomir ISKIERKA, Janusz KRZEMIŃSKI, Zbigniew WEŹGOWIEC

Politechnika Częstochowska

**ROLA SYSTEMU EDUKACJI
W KSZTAŁTOWANIU OSOBOWOŚCI UCZNIĄ
WOBEC WIRTUALIZUJĄCEGO SIĘ ŚWIATA**

**ROLE OF EDUCATIONAL SYSTEM
IN SHAPING OF THE PERSONALITY OF A STUDENT
IN AN INCREASINGLY VIRTUALIZED WORLD**

Słowa kluczowe: system edukacji, osobowość ucznia, wirtualny świat

Keywords: educational system, personality of a student, virtual world

Streszczenie

W pracy przeanalizowano rolę, jaką współcześnie winien odgrywać system edukacji w kształtowaniu osobowości ucznia. Ucznia, który już funkcjonuje i będzie funkcjonował jako osoba dorosła w coraz bardziej zcyfryzowanym i zwirtualizowanym świecie. Poruszono problemy związane z wyborem najbardziej skutecznych form prowadzenia lekcji czy wykładu, mobilizacji uczniów do samodzielnego i krytycznego wyszukiwania informacji w Internecie, uczenia krytycyzmu wobec coraz powszechniejszej metody pracy ucznia typu „kopiuj” i „wklej”, umiejętności poruszania się w wirtualnych przestrzeniach typu „Second Life”. Zwrócono uwagę na pozytywne, ale i negatywne efekty wprowadzania programu „Cyfrowa Szkoła”. Wskazano na aspekty mentalnościowe i ekonomiczne, z którymi boryka się system edukacji przy wprowadzaniu nowoczesnych form edukacji wykorzystujących współczesne osiągnięcia teleinformatyki.

Summary

This work analyses the role that should presently be played by the educational system in a process of shaping of the personality of a student. This student is already active, and will remain active as an adult, in the increasingly digitalized and virtualized world. Problems are mentioned that relate to the choice of the most effective forms of teaching: motivation of students to self-reliant and critical search for the information in the Internet, being critical about the working method „copy-paste”, which is becoming the most popular among students, and finally teaching them skills needed in virtual spaces like „Second Life”. Both positive and negative effects of the introduced program „Cyber School” are mentioned.

Appointed are mental and economic aspects of the educational system in introducing modern forms of education that use up-to-date achievements of computer sciences and teleinformatics.

Wstęp

Świat, który otacza obecnie ucznia zdecydowanie różni się od świata, w którym wychowali się jego rodzice i nauczyciele. Dynamika zmian, jakimi cechuje

się współczesna rzeczywistość powoduje powstawanie wielu problemów natury emocjonalnej i wychowawczej, które przede wszystkim uwidaczniają w relacjach ucznia z rodzicami, rówieśnikami i nauczycielami. Szczególnie ci ostatni poddani są niezwyklej presji związanej z jednej strony z przenikaniem współczesnych norm współżycia społecznego do systemu szkolnego, a z drugiej strony z postępującą rewolucją teleinformatyczną, która zaczyna odciskać coraz większe piętno na praktycznie wszystkie elementy procesu dydaktycznego.

Do przeszłości należy czas, w którym autorytet nauczyciela związany był bezpośrednio z wykonywanym zawodem. A on sam cieszył się prestiżem tak wśród uczniów, jak i wśród rodziców. Nie wnikając w wielorakie przyczyny związane z obniżeniem tego prestiżu, których wyjaśnienie wymaga dogłębnej analizy psychologicznej i socjologicznej zwrócono w niniejszej pracy uwagę tylko na jeden aspekt tego zagadnienia. Skupiono się mianowicie na relacjach między uczniem a nauczycielem poprzez pryzmat dostępnych w szkole współczesnych technologii teleinformatycznych, które przenikając wszystkie dziedziny współczesnego życia powodują, że zarówno uczeń jak i nauczyciel w coraz większym stopniu zagłębiają się, ze wszystkimi tego konsekwencjami, w ogarniającą nas zewsząd cyberprzestrzeń.

1. Uczeń wobec współczesnej rzeczywistości

Można zauważyć na ulicy, w szkole, w domu, że podstawowym elementem, który charakteryzuje funkcjonowanie współczesnego ucznia to mniej lub bardziej rozbudowany telefon komórkowy. Przy czym należy wyraźnie zaznaczyć, że telefon ten, paradoksalnie, w nikłym stopniu używany jest do rozmów. Podstawowymi wykorzystywanymi przez młodzież jego funkcjami są: możliwość wysyłania SMS-ów, gry i dostęp do Internetu. Te trzy usługi oferowane przez telefony komórkowe wprowadziły prawdziwą rewolucję do współczesnego stylu bycia i funkcjonowania młodzieży.

Możliwość wysyłania SMS-ów spowodowała radykalną zmianę form wzajemnej komunikacji między młodymi ludźmi. Krótki komunikat coraz częściej zastępuje dłuższą formę wypowiedzi¹. Fakt ten spowodował zauważalny przez nauczycieli i to na wszystkich poziomach edukacji, brak umiejętności wśród uczniów i studentów płynnego i zrozumiałego wysławiania się. Skutkuje to również tym, że młodzież nie potrafi przez dłuższą chwilę skupić się, by wysłuchać dowolnego przekazu słownego. Nie mówiąc już, że większość z nich nie potrafi powtórzyć, o czym był ten przekaz. Zrobienie samodzielnie notatki np. z wykładu

---

¹ *Jak skrócić SMS-a? Przewodnik po świecie emotikonów*, <http://tech.wp.pl/kat,130058,title,Jak-skrócic-SMS-a-Przewodnik-po-swiecie-emotikonow,wid,14848910,wiadomosc.html?ticaid=111c0b>. (dostęp: 29.11.2013).

du przekracza możliwości większości studentów. Przeglądając zadania gimnazjalne i maturalne z języka polskiego, a zwłaszcza wyniki z tych egzaminów można założyć, że podobne problemy występują również na niższych stopniach edukacji. Dowodzi to, że uczniowie nie są przygotowywani do samodzielnej pracy polegającej na pisemnym formułowaniu własnych przemyśleń.

Mobilny dostęp do Internetu, przy wykorzystaniu telefonu komórkowego czy też laptopa lub smartfona, który umożliwia młodzieży korzystanie z sieci w każdym miejscu i w dowolnym czasie to kolejny przykład tego, jak technologia teleinformatyczna przenika do współczesnego funkcjonowania młodego człowieka.

Praktycznie nieograniczony dostęp do sieci umożliwia młodzieży korzystanie z wszystkich jej dobrodziejstw takich jak wyszukiwanie i pozyskiwanie informacji, korzystanie z usług edukacyjnych czy udział w portalach społecznościowych. Niestety, współczesny Internet niesie ze sobą również liczne zagrożenia.

Do najważniejszych z nich, szczególnie w odniesieniu do dzieci i młodzieży, należałoby zaliczyć łatwy dostęp do nieodpowiednich treści związanych zwłaszcza z przemocą i pornografią, oraz możliwość nawiązywania znajomości z innymi osobami poprzez sieć. Według badań CBOS 23% internautów zadeklarowało nawiązanie takiej znajomości, a 16% spotkało się osobiście z osobą poznaną w sieci². Znajomości te, zawierane w wirtualnym świecie, przenoszone do świata realnego często okazują się niebezpieczne dla młodych ludzi. Konsekwencje wynikające z tego typu znajomości w postaci między innymi molestowania psychicznego, a częstokroć i fizycznego są szeroko opisywane w mediach³. Zagrożenia powyższe należy sklasyfikować jako zagrożenia o charakterze społeczno-psychologicznym. W odniesieniu do uczniów i studentów należałoby wskazać na jeszcze jedno zagrożenie, które paradoksalnie związane jest z dobrodziejstwem Internetu, a mianowicie łatwym dostępem do informacji przerażający się w syndrom zwany często metodą „kopiuj i wklej”, a w dalszej kolejności skutkujący coraz większą liczbą niesamodzielnych prac i plagiatów.

Stworzony w 2003 roku, przez firmę Linden Lab, tzw. Wirtualny świat (Second Life) pokazuje, jak tę nowoczesną technologię zastosować do realizacji

---

² M. Feliksiak, Komunikat z badań. BS/75/2013. Internauci 2013. http://www.cbos.pl/SPIS-KOM.POL/2013/K_075_13.PDF (dostęp: 15.10.2013).

³ <http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/3-niebezpieczne-kontakty>. (dostęp: 19.12.2013); P. Kościelniak, *Niebezpieczne sieciowe znajomości*. Na stronie: <http://www.rp.pl/arttykul/970267.html>. Dostęp: 10.12.2013); <http://www.tvn24.pl/tak-jest,39,m/fala-przemocy-w-internecie,346729.html>. (dostęp: 12.12.2013); <http://wiadomosci.wp.pl/kat,36474,title,Zero-tolerancji-dla-nekania-i-przemocy-w-sieci-kampania-w-Wielkiej-Brytanii,wid,15862846,wiadomosc.html?ticaid=1111de6>. (dostęp: 10.12.2013).

projektów, atrakcyjnych dla młodzieży, ale stwarzających niebezpieczeństwo polegające na zatarciu u uczestników tej gry różnic w postrzeganiu świata realnego i wirtualnego⁴. Podobne zjawisko zachodzi również w wielu grach komputerowych, w których uczestnik może otrzymać „drugie życie” i dalej kontynuować grę⁵. Może to doprowadzić w świecie realnym do zaburzeń w postrzeganiu przez niego otaczającej go rzeczywistości.

Istotnym elementem charakteryzującym funkcjonowanie młodego człowieka we współczesnym świecie jest posiadanie konta na portalu społecznościowym.

Według badań CBOS 60% internautów posiada konto na którymś z dostępnych portali społecznościowych⁶. Przy czym w grupie wiekowej 18–24 lata 90% internautów posiada takie konto.

Portale społecznościowe stały się niejako samodzielnym bytem w wirtualnej rzeczywistości, a młodzi ludzie traktują je jako element swojego życia. Większość młodych internautów rozpoczyna dzień od sprawdzenia swojego konta na portalu społecznościowym. Na nich utrzymuje się stare i zawiera nowe znajomości, dyskutuje się, wymienia zdjęciami, publikuje się wszelkiego typu informacje, często bardzo intymne, które nierzadko są przyczyną wielu problemów w realnym życiu.

Z korzystaniem z sieci wiąże się jeszcze jedno zagadnienie, które częstokroć jest przesłaniane przez inne problemy badawcze dotyczące Internetu. Jest to problem czasu, jaki internauta spędza w sieci. Wszystkie czynności, nawet najprostsze, które użytkownik wykonuje w Internecie wymagają czasu. Czasu, który jest niepodzielny. Przedział czasu wykorzystany na jedno działanie nie może być ponownie wykorzystany na działanie inne. Młody człowiek spędzający, jak podają badania, średnio 15 godzin tygodniowo w Internecie nie może tego czasu wykorzystać na nic innego (5% internautów deklaruje, że spędza w Internecie aż 36 godzin tygodniowo)⁷. Stąd syndrom „pustych podwórek” i „pustych trzepaków”, a w efekcie trudności, jakie coraz częściej mają młodzi ludzie w funkcjonowaniu w świecie realnym.

Wszystkie powyższe problemy wymagają skutecznego ich rozwiązywania w toku nauki szkolnej, co stawia przed programami nauczania, nauczycielami i całym procesem dydaktycznym wyzwania, z jakimi dotychczas szkoła nie spotkała się.

---

⁴ <http://lindenlab.com>. (dostęp: 12.12.2013); <http://secondlife.pl/> (dostęp: 12.12.2013); <http://secondlifedlapoczatkujacych.wordpress.com/>. (dostęp: 12.12.2013).

⁵ http://www.cda.pl/gry-online/show/drugie_%C5%BCycie/p1

⁶ M. Feliksiak, Komunikat z badań...

⁷ Tamże.

2. Cyfryzacja polskiej oświaty – sprzęt

Przystosowywanie polskiej edukacji do współczesnej cyfrowej rzeczywistości ma już wieloletnią historię. Na początku XXI wieku w ramach programów: „Komputer w każdej gminie”, „Komputer w każdej szkole”, „Pracownia internetowa w każdej szkole” z roku 2003, rozpoczęto wyposażanie polskich szkół w sprzęt komputerowy. Istotne przyspieszenie tego procesu nastąpiło po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W roku 2004 uruchomiono nowe projekty: „Pracownie komputerowe dla szkół” i „Internetowe Centra Informacji Multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych”, finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego⁸. Realizacja tych projektów zdecydowanie poprawiła stan i jakość wyposażenia teleinformatycznego polskich szkół. Jak podało MEN, w latach 2005–2008 wykonano dostawy do ogółem 19 954 pracowni szkolnych a liczba dostarczonych zestawów komputerowych wyniosła 334 453⁹. W kolejnych latach liczba sprzętu komputerowego systematycznie wzrasta. Obecnie według Małego Rocznika Statystycznego GUS z 2013 roku 96,4% szkół podstawowych, 82,1% gimnazjów, 36,3% zasadniczych szkół zawodowych, 77,2% liceów, 75,1% techników, 48,7% szkół policealnych jest wyposażonych w komputery¹⁰. Niestety, statystyka ta nic nie mówi o nowoczesności i jakości tego sprzętu. A przede wszystkim nie pozwala ocenić, w jakim procencie jest to sprzęt mobilny, który przy dzisiejszym rozwoju technik informacyjno-komunikacyjnych zaczyna odgrywać kluczową rolę we wdrażaniu tych technologii do nowoczesnych form kształcenia. Z danych GUS wynika również, że stosunkowo niski jest wskaźnik mówiący o możliwości podłączenia, dostępnych dla uczniów, komputerów do szerokopasmowego Internetu. Dostęp ten przy obecnym rozwoju technologii multimedialnych jest sprawą decydującą o możliwości prowadzenia efektywnego procesu dydaktycznego z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Tymczasem tylko 54,5%

---

⁸ PRACOWNIE KOMPUTEROWE DLA SZKÓŁ, http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=482%3Apracownie-komputerowe&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 10.10.2013); INTERNETOWE CENTRA INFORMACJI MULTIMEDIALNEJ W BIBLIOTEKACH SZKOLNYCH I PEDAGOGICZNYCH. http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=483%3Ainternetowe-centra-informacji-multimedialnej&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 10.10.2013).

⁹ http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=482%3Apracownie-komputerowe&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 11.09.2013).

¹⁰ RS_maly_rocznik_statystyczny_2013. http://www.stat.gov.pl/gus/5840_737_PLK_HTML.htm (dostęp: 11.09.2013).

komputerów w szkołach podstawowych ma możliwość komunikowania się z Internetem w trybie szerokopasmowym. W technikach wskaźnik ten wynosi 59,3%, w liceach jest najwyższy i wynosi 76,4%. W dzisiejszych czasach należy go jednak uznać za zdecydowanie niezadowalający.

Konieczność systematycznego unowocześniania szkolnej bazy teleinformatycznej została uwzględniona w uchwale nr 40/2012 Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 roku w sprawie Rządowego Programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych – „Cyfrowa szkoła” oraz w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 2012 roku w sprawie warunków, form i trybu realizacji przedsięwzięcia dotyczącego rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych¹¹.

Rozporządzenie to ustala, na jakich warunkach organizacyjnych i finansowych szkoły mogą uczestniczyć w tym projekcie. Ustala wymogi stawiane nauczycielom pracującym w tych szkołach i precyzuje, w jakim stopniu, w procesie dydaktycznym, mają być wykorzystane nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. W załączniku nr 1 do tego Rozporządzenia sprecyzowano wykaz pomocy dydaktycznych, na zakup których może być udzielone wsparcie finansowe oraz sprecyzowano warunki, jakie powinny spełniać pomoce dydaktyczne. Interesujące jest, że wśród tych pomocy dydaktycznych wyszczególniono przenośne komputery dla ucznia i nauczyciela oraz dopuszczono możliwość zakupu innych mobilnych urządzeń mających funkcje komputera z odpowiednim oprogramowaniem. Należy w tym przypadku rozumieć, że ustawodawca dopuszcza zakup np. smartfonów czy tableatów. W ten sposób otwiera się nowa era w komputeryzacji szkół, a mianowicie era urządzeń przenośnych. Tym bardziej że ustawodawca zaleca również w ust. 1, pkt 2 ww. załącznika zakup szafek do przechowywania i bezpiecznego przemieszczania pomiędzy salami lekcyjnymi przenośnych komputerów dla uczniów, posiadających funkcję ładowania baterii – w zależności od wybranego przenośnego komputera. Ponadto zaleca się zakup kontrolera WLAN zarządzającego szkolną siecią bezprzewodową.

Projekt „Cyfrowa szkoła”, jako program pilotażowy był realizowany w okresie od 4 kwietnia 2012 r. do dnia 31 sierpnia 2013 r. Stanowił on wstęp do planowanego do wdrożenia wieloletniego programu rządowego w sprawie rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w edukacji¹². W ramach tego projektu wyposażono w sprzęt komputerowy i multimedialny 399 szkół podstawowych z całej

---

¹¹ Dz.U. z 2012 r. nr 72, poz. 411.

¹² Cyfrowa szkoła i nowe umiejętności: program pilotażowy rządu na witrynie internetowej mac.gov.pl pod adresem <http://mac.gov.pl/dzialania/cyfrowa-szkola-i-nowe-umiejtnosci-program-pilotazowy-rzadu> (dostęp: 15.10.2012); <http://www.cyfrowaszkoła.men.gov.pl>.

Polski. Wstępne podsumowanie programu „Cyfrowa szkoła” dokonano w czerwcu 2013 roku. Uznano, że projekt spełnił swoje podstawowe zadania i MEN zapowiedziało jego kontynuację¹³. Szczegółowy raport podsumowujący ten projekt, przygotował na zlecenie MEN Instytut Badań Edukacyjnych¹⁴. W części raportu dotyczącej infrastruktury teleinformatycznej stwierdzono, że 51% dyrektorów szkół zgłaszało problemy techniczne związane z zakupionym sprzętem, a 61% wskazywało na niewystarczające połączenie z Internetem. Dyrektorzy szkół wyrażają również niepokój związany z ekonomicznymi skutkami utrzymania istniejącej infrastruktury teleinformatycznej. Przy obecnym poziomie finansowania oświaty nie widzą oni możliwości jej należytej konserwacji, nie mówiąc już o systematycznej modernizacji bazy teleinformatycznej szkół. W tej sytuacji nie może budzić zdziwienia fakt, że większość młodzieży, zwłaszcza z rodzin dobrze sytuowanych, posiada sprzęt teleinformatyczny (laptopy, smartfony, tablety) zdecydowanie nowocześniejszy i lepszej jakości niż ten, jaki może im zaoferować szkoła. Skutkuje to już w wielu przypadkach lekceważeniem przez młodzież szkoły, która w ich przekonaniu jest strukturą przestarzałą nienadążającą za zmianami zachodzącymi we współczesnej cyberprzestrzeni.

Wyposażenie polskiej oświaty w infrastrukturę teleinformatyczną dobrze jest skonfrontować z opiniami nauczycieli na ten temat.

Szymon Konkol z Rybnika, nauczyciel cukiernictwa i piekarnictwa, stwierdził, że „głównym problemem w naszej pracy jest mur niezrozumienia i brak sprzętu w szkole”¹⁵.

Marta Florkiewicz-Borkowska, nauczycielka niemieckiego z gimnazjum w Pielgrzymowicach koło Cieszyna, powiedziała, że „połączenie się zrywa, komputery się wieszają. Większość prac z moimi uczniami wykonujemy w domach, w czasie wolnym. (...) Marzę o klasie dobrze wyposażonej i z szybkim Internetem”¹⁶.

Otwarte pozostaje pytanie, jaka jest skala problemu sygnalizowana przez dyrektorów i ww. nauczycieli. Znając rzeczywistość polskiej oświaty można z dużą dozą prawdopodobieństwa stwierdzić, że sytuacje tego typu dotyczą większości szkół, a mimo to od 1 września 2013 roku zgodnie z Rozporządzeniem MEN weszło w życie unormowanie „jeden uczeń przy jednym komputerze”¹⁷. Interesujący byłby raport MEN, jak to Rozporządzenie zostało praktycznie zrealizowane?

---

¹³ <http://www.cyfrowaszkoła.men.gov.pl/index.php/informacje-o-programie/285-50-tys-lekcji-przy-udziale-cyfrowej-szkoly-men-zapowiada-kontynuacje-programu>. (dostęp: 10.12.2013).

¹⁴ <http://www.ibe.edu.pl/pl/>; <http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-cyfrowa-szkola.pdf> (dostęp: 10.12.2013).

¹⁵ A. Pezda, *Posłowie odkrywają „Cyfrową szkołę”*, http://wyborcza.pl/1,75478,13970146,Poslowie_odkrywaja__Cyfrowa_szkole_.html (dostęp: 12.12.2013).

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Organizacja zajęć komputerowych, informatyki lub technologii informacyjnej od 1 września 2013 r. https://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=5538%3

3. Wdrażanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w procesie dydaktycznym

Wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt teleinformatyczny jest bardzo ważnym, ale tylko jednym z elementów unowocześniania polskiej szkoły i przygotowania jej do funkcjonowania we współczesnym cyfrowym świecie.

Niezwykle istotnym elementem w tym procesie jest nauczyciel – dobrze przygotowany do wdrażania i wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych w swojej pracy dydaktycznej.

Według Raportu Instytutu Badań Edukacyjnych oceniającego projekt „Cyfrowa szkoła” 28% dyrektorów szkół i 42% e-koordynatorów wskazało na brak odpowiednich umiejętności wśród nauczycieli wdrażających ten projekt¹⁸.

Powołany przez Ministerstwo Cyfryzacji i Administracji niezależny zespół ekspertów do spraw oceny przygotowania nauczycieli do wdrażania technologii informacyjno-komunikacyjnych (niezależnie od projektu „Cyfrowa szkoła”) wg informacji Aleksandry Pezdy z czerwca 2013 roku ma problemy z podsumowaniem danych, ze względu na obszerny materiał do analizy i obawę czy przedstawione wnioski będą na tyle interesujące by uzasadniały te kosztowne badania¹⁹.

Natomiast Artur Grabek cytuje fragment tego raportu w internetowym wydaniu „Rzeczpospolitej” z 11 grudnia 2013 roku: „Wyniki sugerują, iż nauczyciele mogą nie posiadać wystarczających kompetencji cyfrowych, jak również jasno sprecyzowanej wizji użycia TIK w dydaktyce. Stan wiedzy na temat przekazanej technologii i jej potencjału jest w większości szkół zbyt mały, aby efektywnie wykorzystać przekazany szkołom sprzęt”²⁰.

Informacje z obu raportów nie napawają optymizmem co do efektywnego wdrażania technologii informacyjno-komunikacyjnych w polskiej oświacie.

Analizą tych raportów i wypracowaniem odpowiednich dyrektyw dotyczących wdrażania technologii informacyjno-komunikacyjnych w polskim systemie oświaty miał zająć się w styczniu 2014 roku Komitet Rady Ministrów ds. Cyfryzacji²¹.

Otwarte pozostaje pytanie, jak wobec powyższych faktów prowadzić nowocześnie proces dydaktyczny i jakie kluczowe elementy powinny zawierać pro-

---

Aorganizacja-zaj-komputerowych-lub-informatyki&catid=272%3Aministerstwo-komunikaty-i-wyjanienia-men&Itemid=355 (dostęp: 10.12.2013).

¹⁸ <http://www.ibe.edu.pl/pl/>

¹⁹ A. Pezda, *Raport z „Cyfrowej szkoły”. Tablica, ksero czy komputer – i tak definicje trzeba wykuć na pamięć.* http://wyborcza.pl/szkola20/1,106745,14177269,Raport_z_Cyfrowej_szkoly_Tablica_ksero_czy_komputer.html?as=2 (dostęp: 11.12.2013).

²⁰ A. Grabek, *Szkola wciąż analogowa*, <http://www.rp.pl/artykul/10,1071506-Szkola-wciaz-analogowa.html>. (dostęp: 20.12.2013).

²¹ Tamże.

gramy nauczania wszystkich przedmiotów, w tym zwłaszcza technologii informacyjno-komunikacyjnych i informatyki.

Rozwiązaniem, przynajmniej częściowo tych problemów, powinny być treści e-podręczników i szczegółowe zalecenia dotyczące ich wdrażania przygotowywane w ramach projektu „Cyfrowa szkoła”.

Ciekawym przykładem wprowadzania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych do procesu dydaktycznego jest działalność „Superbelfrów”²². Wykorzystują oni w procesie dydaktycznym Facebooka, blogi, portal YouTube.

Interesujący jest również projekt Khan Academy, w ramach którego udostępniane są za darmo, w formie plików wideo, lekcje z wielu przedmiotów²³. Korzystać z nich mogą nie tylko uczniowie, ale wszyscy zainteresowani konkretnym zagadnieniem.

Wobec dynamicznych zmian we współczesnym świecie formy procesu dydaktycznego muszą być na bieżąco korygowane i dostosowywane do otaczającej nas cyberprzestrzeni. Tylko ciągłość tego procesu może zagwarantować wysoką jakość, efektywność i skuteczność dydaktyki.

Zakończenie

Z dużą dozą prawdopodobieństwa można stwierdzić, że we współczesnym i coraz bardziej zwirtualizowanym świecie wychowanie i edukacja młodego pokolenia wymyka się spod kontroli tak rodziców, jak i nauczycieli. Tempo codziennego życia, pogoń za pracą i jej utrzymaniem powoduje, że większość rodziców scedowuje procesy wychowawcze na szkołę, ta zaś nie nadąża wobec dynamicznych zmian w środowisku, w którym współcześnie funkcjonuje uczeń, zarówno w kształtowaniu jego osobowości, jak i w zakresie przygotowania go merytorycznie do funkcjonowania w obecnej cyberprzestrzeni. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać przede wszystkim w dynamicznych zmianach zachodzących w otaczającym nas świecie i praktycznym braku możliwości szybkiego reagowania na procesy w nim zachodzące. Wobec łatwości i prostocie z jakim młody człowiek może dotrzeć do interesującej go informacji, klasyczny drukowany podręcznik wydaje się być reliktem dawnej przeszłości. Nawet propagowany obecnie przez władze oświatowe e-podręcznik nie jest w stanie konkurować z szybkością, z jaką uczeń może uzyskać aktualną informację w Internecie. Oczywiście „klasyka” koniecznego materiału, jaki trzeba przekazać uczniowi z takich przedmiotów jak matematyka czy fizyka pozostaje praktycznie

---

²² <http://www.superbelfrzy.edu.pl/>; A. Pezda, *Raport z „Cyfrowej szkoły”*...

²³ <http://pl.khanacademy.org/>

niezmienna (szkoda tylko, że uczniowie nie chcą lub nie są intelektualnie predysponowani do przyswojenia tego materiału) to już w przypadku języka polskiego (perturbacje wokół obowiązującego kanonu lektur) czy historii (którą należałoby praktycznie napisać od nowa, wraz ze zmianą układu politycznego w kraju) możliwość szybkiej ingerencji w podręcznik drukowany, a nawet e-podręcznik jest w porównaniu w informacją dostępną w Internecie, znikoma.

Poza tym współczesna młodzież ery Internetu, komunikatorów i portali społecznościowych postrzega otaczający ją świat przez pryzmat funkcjonującej tam wirtualnej rzeczywistości, a realna rzeczywistość szkolna reprezentowana częstokroć przez nauczyciela, który trudno odnajduje się w obecnej cyberprzestrzeni, traktowana jest jako zjawisko z minionej epoki.

Otwarte pozostaje pytanie, czy, a jeżeli tak, to kiedy uda się to zjawisko zmienić?

Netografia

Cyfrowa szkoła i nowe umiejętności: program pilotażowy rządu na witrynie internetowej mac.gov.pl pod adresem <http://mac.gov.pl/dzialania/cyfrowa-szkola-i-nowe-umiejtnosci-program-pilotazowy-rzadu> (dostęp: 15.10.2012).

Feliksiak M., Komunikat z badań. BS/75/2013. Internauci 2013. http://www.cbos.pl/SPIS-KOM.POL/2013/K_075_13.PDF (dostęp: 15.10.2013).

Feliksiak M., Komunikat z badań. BS/75/2013. Internauci 2013. http://www.cbos.pl/SPIS-KOM.POL/2013/K_075_13.PDF (dostęp: 15.10.2013).

Grabek A., *Szkola wciąż analogowa*, <http://www.rp.pl/artukul/10,1071506-Szkola-wciaz-analogowa.html> (dostęp: 20.12.2013).

<http://eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-cyfrowa-szkola.pdf>. (dostęp: 10.12.2013).

<http://helpline.org.pl/dowiedz-sie/3-niebezpieczne-kontakty> (dostęp: 19.12.2013).

<http://lindenlab.com> (dostęp: 12.12.2013).

<http://pl.khanacademy.org/>

<http://secondlife.pl/> (dostęp: 12.12.2013).

<http://secondlifedlapoczatkujacych.wordpress.com/> (dostęp: 12.12.2013).

<http://wiadomosci.wp.pl/kat,36474,title,Zero-tolerancji-dla-nekania-i-przemocy-w-sieci-kampania-w-Wielkiej-Brytanii,wid,15862846,wiadomosc.html?tid=1111de6> (dostęp: 10.12.2013).

http://www.cda.pl/gry-online/show/drugie_%C5%BCycie/pl

<http://www.cyfrowaszkoła.men.gov.pl>

<http://www.cyfrowaszkoła.men.gov.pl/index.php/informacje-o-programie/285-50-tys-lekcji-przy-udziale-cyfrowej-szkoly-men-zapowiada-kontynuacje-programu> (dostęp: 10.12.2013).

<http://www.ibe.edu.pl/pl/>

<http://www.ibe.edu.pl/pl/>

http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=482%3Apracownie-komputerowe&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 11.09.2013).

<http://www.superbelfrzy.edu.pl/>

<http://www.tvn24.pl/tak-jest,39,m/fala-przemocy-w-internecie,346729.html> (dostęp: 12.12.2013).

- Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych. http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=483%3Ainternetowe-centra-informacji-multimedialnej&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 10.10.2013).
- Jak skrócić SMS-a? Przewodnik po świetle emotikonów. <http://tech.wp.pl/kat,130058,title,Jak-skrocic-SMS-a-Przewodnik-po-swiecie-emotikonow,wid,14848910,wiadomosc.html?ticaid=111c0b> (dostęp: 29.11.2013).
- Kościelniak P., *Niebezpieczne sieciowe znajomości*. Na stronie: <http://www.rp.pl/artukul/970267.html> (dostęp:10.12.2013).
- Organizacja zajęć komputerowych, informatyki lub technologii informacyjnej od 1 września 2013 r. https://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=5538%3Aorganizacja-zaj-komputerowych-lub-informatyki&catid=272%3Aministerstwo-komunikaty-i-wyjaznienia-men&Itemid=355 (dostęp: 10.12.2013).
- Pezda A., *Posłowie odkrywają „Cyfrową szkołę”* http://wyborcza.pl/1,75478,13970146,Poslowie-odkrywaja__Cyfrowa_szkole_.html (dostęp: 12.12.2013).
- Pezda A., *Raport z „Cyfrowej szkoły”. Tablica, ksero czy komputer – i tak definicje trzeba wykuć na pamięć*. http://wyborcza.pl/szkola20/1,106745,14177269,Raport_z_Cyfrowej_szkoly_Tablica_ksero_czy_komputer.html?as=2 (dostęp: 11.12.2013).
- Pezda A., *Raport z „Cyfrowej szkoły”. Tablica, ksero czy komputer – i tak definicje trzeba wykuć na pamięć*. http://wyborcza.pl/szkola20/1,106745,14177269,Raport_z_Cyfrowej_szkoly_Tablica_ksero_czy_komputer.html?as=2 (dostęp: 11.12.2013).
- PRACOWNIE KOMPUTEROWE DLA SZKÓŁ. http://www.men.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=482%3Apracownie-komputerowe&catid=123%3Aksztacenie-i-kadra-edukacja-informatyczna-i-medialna-dokumentacja-projektow-efs-2004-2006&Itemid=160 (dostęp: 10.10.2013).
- RS_maly_rocznik_statystyczny_2013, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_737_PLK_HTML.htm. (dostęp: 11.09.2013).
- Uchwała z dnia 3.04.2012 r. nr 40/2012 Rady Ministrów w sprawie Rządowego Programu rozwijania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych „Cyfrowa Szkoła” (Dz.U. z 2012 r. nr 72, poz. 411).